

Ramprogram för EU:s byrå för grundläggande rättigheter 2018-2022

Kulturdepartementet

2016-08-23

Dokumentbeteckning

KOM (2016) 442

Förslag till rådets beslut om inrättande av ett flerårigt ramprogram för Europeiska unionens byrå för grundläggande rättigheter 2018-2022

Sammanfattning

Europeiska unionens byrå för grundläggande rättigheter (FRA) har till uppgift att ge unionens och dess medlemsstaters berörda institutioner och organ stöd och sakkunskap i frågor om grundläggande rättigheter. FRA ska genomföra sina uppgifter inom de temaområden som anges i ett flerårigt ramprogram som ska antas av rådet på förslag från kommissionen och efter godkännande av Europaparlamentet. Kommissionen lämnade i juli förslag på nytt ramprogram för åren 2018-2022.

Regeringen välkomnar förslaget och anser bl.a. det viktigt att motverka rasism och diskriminering och att arbeta för integration och social inkludering av romer. Regeringen välkomnar även att polisiärt samarbete föreslås ingå i ramprogrammet, mot bakgrund av bl.a. de terroristattacker som drabbat EU:s medlemsländer. Temaområdet integration av flyktingar och migranter välkomnas också som angeläget mot bakgrund av flyktingsituationen.

1.1 Ärendets bakgrund

I rådets förordning (EG) nr 168/2007 om inrättande av Europeiska unionens byrå för grundläggande rättigheter regleras FRA:s sammansättning, mål, uppgifter, m.m.

FRA:s mål är att ge unionens och dess medlemsstaters berörda institutioner, organ, kontor och byråer stöd och sakkunskap i fråga om grundläggande rättigheter i samband med genomförandet av unionslagstiftningen för att stödja dem i verksamhet som avser att skapa full respekt för de grundläggande rättigheterna.

FRA har till uppgift att samla in och analysera information och data, att ge råd i form av rapporter och yttranden, samarbeta med det civila samhället samt bedriva informationsverksamhet om de grundläggande rättigheterna.

Enligt förordningen ska temaområden fastställas genom ett flerårigt ramprogram som omfattar fem år. FRA ska utföra sina uppgifter inom dessa temaområden.

Ramprogrammet ska enligt förordningen baseras på följande kriterier:

- (i) Kommissionen ska höra styrelsen när den utarbetar sitt förslag.
- (ii) Det fleråriga ramprogrammet måste överensstämja med unionens prioriteringar, med vederbörligt beaktande av riktlinjerna enligt Europaparlamentets resolutioner och rådets slutsatser på området för de grundläggande rättigheterna.
- (iii) Det fleråriga ramprogrammet måste utformas med vederbörlig hänsyn till byråns ekonomiska och mänskliga resurser.
- (iv) Det fleråriga ramprogrammet måste innehålla bestämmelser som syftar till att säkerställa komplementaritet med ansvarsområdena för unionens andra organ, kontor och byråer samt med Europarådet och andra internationella organisationer som är verksamma på området grundläggande rättigheter.
- (v) I temaområdena för det fleråriga ramprogrammet ska kampen mot rasism, främlingsfientlighet och därmed sammanhängande intolerans ingå.

Kommissionen har vid utarbetandet av detta förslag också tagit hänsyn till följande:

- (i) Behovet av att se till att byråns arbete fortfarande inriktas på viktiga områden, med beaktande av dess begränsade ekonomiska och mänskliga resurser.
- (ii) Behovet av att säkerställa kontinuitet i byråns arbete, särskilt med tanke på betydelsen av att byrån ska tillhandahålla relevanta

objektiva, tillförlitliga och jämförbara data som byrån samlat in under årens lopp.

2015/16:FPM120

- (iii) De samråd som genomförs av byrån och byråns interna och externa utvärderingar.

Förslaget om nytt ramprogram presenterades den 5 juli 2016.

1.2 Förslagets innehåll

Kommissionen föreslår och argumenterar för att följande temaområden ska ingå i FRA:s fleråriga ramprogram för åren 2018–2022:

a) Tillgång till rättslig prövning; brottsoffer.

Kommissionen påtalar att dessa områden redan är temaområden för FRA enligt ramprogrammet 2013-2017. De är nära förknippade med varandra eftersom båda rör möjligheterna till en effektiv domstolprövning för allmänheten och kan därför slås samman till ett område.

b) Jämlikhet och icke-diskriminering

Enligt kommissionen är detta ett centralt område i det fleråriga ramprogrammet 2013-2017 och föreslås så förbli. Rubriken har förenklats i förhållande till tidigare som räknade upp specifika diskrimineringsgrunder.

c) Informationssamhället, särskilt respekt för privatlivet och skydd av personuppgifter.

Temaområdet finns i nuvarande ramprogram bör enligt kommissionen fortsatt finnas med.

d) Rättsligt och polisiärt samarbete.

Polisiärt samarbete är nytt och kommissionen föreslår att det bör ingå mot bakgrund av utvecklingen inom EU. Bl.a. krävs det stärkt polissamarbete mot bakgrund av flyktingsituationen som medfört en ökning av människohandel och smuggling av migranter.

e) Migration, gränser, asyl och integration av flyktingar och migranter.

Migrationsfrågor har blivit högprioriterade till följd av den stora ökningen av antalet asylsökande under senaste året och kommissionen föreslår därför att området kvarstår som temaområde.

f) Rasism, främlingsfientlighet och därmed sammanhängande intolerans.

Kommissionen bedömer att detta är ett mycket viktigt temaområde mot bakgrund av att rasism, främlingsfientlighet och därmed sammanhängande intolerans ökar i EU och att utmaningarna därmed är större.

g) Barnets rättigheter.

Ramprogrammet 2013-2017 innehåller detta temaområdet som enligt kommissionen fortsatt bör finnas med.

2015/16:FPM120

h) Integration och social inkludering av romer.

Integration och social inkludering av romer utgör en prioritering för EU och bör enligt kommissionen därför finnas med.

De temaområden som fastställdes för FRA för 2013–2017 är även relevanta för den kommande femårsperioden. Inget tema dras tillbaka. Genom att nuvarande temaområden bekräftas säkerställs kontinuiteten och konsekvensen i FRA:s arbete. Det kommer att göra det möjligt för FRA att fortsätta det pågående arbetet och genomföra nya undersökningar i stor skala på dessa områden för att förbättra jämförbarheten och kartlägga tendenser. Det kommer också att göra det möjligt för FRA att öka tillförlitligheten, objektiviteten, relevansen och jämförbarheten mellan insamlade och registrerade data på dessa områden. Det kommer att göra det möjligt för FRA att utveckla och förbättra sin expertis på dessa områden.

De frågor rörande grundläggande rättigheter som under de senaste åren tagits upp i Europaparlamentets resolutioner och rådets slutsatser bekräftar i stort att de temaområden som föreslagits för det fleråriga ramprogrammet 2018–2022 är relevanta. De visar också på betydelsen av att ta med polissamarbete och straffrättsligt samarbete.

1.3 Gällande svenska regler och förslagets effekt på dessa

Förslaget påverkar inte svenska rättsregler. Sverige liksom övriga medlemsstater i EU har dock ratificerat de flesta konventioner om mänskliga rättigheter som utarbetats inom FN och Europarådet och har därför en folkrättslig skyldighet att främja och skydda de mänskliga rättigheterna inom landet. I och med Lissabonfördragets ikraftträdande är även EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna rättsligt bindande för medlemsstaterna. Vidare pågår arbete med att EU ska kunna ansluta sig till Europakonventionen.

1.4 Budgetära konsekvenser / Konsekvensanalys

Förslaget påverkar inte EU:s budget direkt. Det fleråriga ramprogrammet fastställer den tematiska ram inom vilken FRA ska utföra sina uppgifter. FRA kommer att utarbeta projekt inom de områden som omfattas av det fleråriga ramprogrammet och inom ramen för de mänskliga och ekonomiska resurser i FRA:s årliga budget som antagits av budgetmyndigheten. Detta kommer att beskrivas närmare i FRA:s programplaneringsdokument.

Förslaget har inga budgetära konsekvenser för den svenska statsbudgeten.

2.1 Preliminär svensk ståndpunkt

Regeringen välkomnar förslaget. Regeringen anser det viktigt att FRA får fortsätta verka inom de temaområden som gäller idag, inklusive de tvärssektoriella frågorna, för att kunna säkerställa kontinuitet i FRA:s arbete. Regeringen anser det viktigt att motverka rasism, främlingsfientlighet och relaterad intolerans samt att arbeta mot diskriminering. Vidare är förslaget om temaområdet för integration och social inkludering av romer väl i linje med regeringens egna prioriteringar och välkomnas. Det finns stora brister inom medlemsländerna när det gäller genomförande av romers åtnjutande av de mänskliga rättigheterna. Regeringen välkomnar även att polisiärt samarbete föreslås ingå i ramprogrammet mot bakgrund av den utveckling som skett inom EU genom bl.a. de terroristattacker som drabbat EU:s medlemsländer. Temaområdet integration av flyktingar och migranter välkomnas också som ett angeläget temaområde mot bakgrund av flyktingsituationen.

2.2 Medlemsstaternas ståndpunkter

Medlemsstaternas positioner är ännu inte kända.

2.3 Institutionernas ståndpunkter

Europaparlamentet har ännu inte hörts om förslaget till ramprogram.

2.4 Remissinstansernas ståndpunkter

Förslaget har inte skickats på remiss.

3 Förslagets förutsättningar

3.1 Rättslig grund och beslutsförfarande

Den rättsliga grunden är artikel 352 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt. Det bör noteras att den rättsliga grunden för det första fleråriga ramprogrammet 2007–2012 var artikel 5.1 i förordningen om inrättandet av byrån (rådets förordning (EG) nr 168/2007). Denna rättsliga grund kan dock inte längre användas, eftersom det är en rättslig grund i sekundärrätten i den mening som avses i EU-domstolens dom i mål C-133/06. Den rättsliga grunden för förslag om fleråriga ramprogram bör vara en bestämmelse i fördraget. I avsaknad av andra (mer) specifika bestämmelser bör den rättsliga grunden vara förordningen om inrättandet av byrån, som antogs på grundval av artikel 308 i det tidigare fördraget om upprättandet av Europeiska

gemenskapen. Sedan Lissabonfördraget trädde i kraft blev denna artikel, i ändrad lydelse, artikel 352 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt. Rådet beslutar med enhällighet efter godkännande av Europaparlamentet.

2015/16:FPM120

3.2 Subsidiaritets- och proportionalitetsprincipen

I artikel 5.1 i förordningen om inrättandet av byrån anges att FRA:s fleråriga ramprogram ska antas vart femte år av rådet på förslag från kommissionen och efter att ha hört Europaparlamentet. Detta är ett återkommande och obligatoriskt EU-initiativ genom vilket de temaområden inom vilka FRA bör koncentrera sitt arbete för de närmaste fem åren kan bekräftas eller uppdateras. Förslaget är proportionerligt eftersom det följer det format och den räckvidd som anges i förordningen. FRA har inrättats för att utarbeta en samling relevanta, objektiva, tillförlitliga och jämförbara uppgifter och data om frågor rörande grundläggande rättigheter på europeisk nivå för att fylla kunskapsluckorna inom de områden som omfattas av det fleråriga ramprogrammet. För närvarande finns det inga mindre betungande sätt utföra dessa uppgifter.

Regeringen delar kommissionen bedömningen att förslaget är förenligt med subsidiaritets- och proportionalitetsprincipen.

4 Övrigt

4.1 Fortsatt behandling av ärendet

Förslaget har ännu inte diskuterats i rådet. En första förhandling hölls i arbetsgruppen för grundläggande rättigheter och medborgarskap den 11 juli 2016.

4.2 Fackuttryck/termer

Grundläggande rättigheter - Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna antogs den 7 december 2000. I och med Lissabonfördraget blev stadgan rättsligt bindande. Stadgan innehåller en uppräkningslista av de grundläggande rättigheterna.